

східних патріархів, що звертають ся до Росії лише за для грошевої допомоги; але опісля і ся точка зносили межи російським урядом і патріархами відпадає, бо як всі зносили коло половини XVIII в. перейшли під управу сьв. Синоду, то від присиланих патріархами осіб стали вимагати ріжних справоздань і т. иньш. В кінці зносили сї скінчились тим, що в Росії стали висилати всіх тих, що приїздили по гроші з Єрусалиму, бо поводжінне їх було часом не цілком чесне (напр. фальшивий виказ кількості одержаної ними від тої або иньшої особи милостині).

Хоча в книжці д. Каптерева описано тільки зносили єрусалимських патріархів з московським урядом, але тут знаходимо чимало відомостей, що дотикають ся й України, надто же в XVII в.; так, тут знаходимо докладні відомости: про посередництво патріарха Паїсія межи Богданом Хмельницьким і Москвою ще перед прилученням України до Москви (стор. 146—155 і иньш.); про участь патріарха Доситея в справі залежности київської митрополії від московського патріарха (стор. 256—258) (хоча, властиво, тут нема нічого нового проти того, що є в V т. I-ої части Архиву Півд.-З. Росії); про старання того ж патріарха вчинити лад в церковних непорядках України (як висвяченне за одною відправою разом кількох ієреїв або діяконів, прийатте скинених архієреїв etc., стор. 289) і иньше.

Ю. С.

Труды Подольскаго Епархіального Историко-статистическаго комитета, вып. VII: Историческія свѣдѣнія о приходяхъ и церквахъ Подольской епархіи, І. Каменецкій уѣздъ, священника Е. Сѣдинскаго, Камінець, 1895, ст. XI+611.

Як довідуємось з передмови, ще в 50-их рр. у подільській зверхности епархіальної з'явилась гадка — уложити історично-статистичні описи парохій і церковів подільських і сю роботу пробовано зробити працею самих парохів; проби показали ся нещасливими, розуміть ся, і робота передложена на самий комітет, що видав в т. VI статистичні дати про парафії цілої епархії (1893). Тепер невиспуший робітник комітета, редактор Епархіальних відомостей, що при них в додатку „Труды“ виходять, д. Юхим Сідинський заняв ся зведенням історичних відомостей, і в просторім VII томі Трудів маємо опись історичну одного з дванадцяти повітів Подільської губернії — Камінецького; хоч се повіт один з найбільш історичних, і иньні не будуть так багаті відомостями історичними, але все з того можна бачити, якої монументальної праці підняв ся комітет, чи властиво згаданий його співробітник.

В передмові до сього тома автор заявляє, що предкладає лише пробу того рода праці і мав на меті звести лише до купи, можливо ко-

ротко, відомости йому приступні, а не подати суцільну й докладну опись осад і церковів. Автор використав друковану літературу, значний запас рукописного документального матеріяла подільської консисторії (декрети, візити, презенти й описи парафій XVIII і XIX в.), де що з київського архива через нотки проф. В. Антоновича, що від довшого часу займається збиранням історично-географічного матеріялу, нарешті ужив історично-географічну опись Камінецького повіту пок. Дра Йосифа Ролле, владжену 1891 р. і передану до його ужитку небіжчиком. Таким чином автор орудовав дуже значним запасом матеріялу.

Розумість ся, повнота на основі сього матеріялу може були лише тимчасова. Акти подільські взагалі дуже мало видавались; книги камінецькі, переховані в Київському архіві (від р. 1520), вжиті досі ще дуже мало; не витягнуто документи з богатих запасів Коронної Метрики, а також люблинського трибунала (з виїмком лише полуднево-східного кута воєводства); коли сей матеріял буде витягнений і вжитий, сума наших відомостей помножить ся дуже значно, але поки то станеть ся, такий збір відомостей, який подає праця д. Сіцинського, представляє собою набуток в високій мірі користний і пожаданий. Досі для того рода відомостей служив Географічний словник королівства Польського (досі ще не скінчений), але праця д. Сіцинського дає відомости далеко богатші й свіжіші; як то можна бачити з порівняння.

Д. Сіцинський розложив села в порядку деканатів; більш раціональним був би розклад географічний — по басейнам річним, але при доложенні змісті і покажчику географічним (пожаданий був би зміст альфаветний попри покажчику), такий чи иньший розклад не має ваги. При кожній місцевости подають ся попередю історичні (а де єсть — і археологічні), статистичні відомости і перекази народні про саму осаду, далі — відомости церковні, про місцеві церкви і духовенство (доложено реєстри парохів, досить богаті). Цитати, для короткості, подано разом для кожного відділу, але для всякого рода інформацій було б пожаданим, аби при кожній відомости було вказано її джерело (особливо як сих назбираєть ся багато). Взагалі праця уложена дуже старанно і докладно і можна лише пожадати, що б автор найшов час і спроможність посувати свою працю скоро; по закінченню її Подільська губернія могла б похвалити ся описею, якої не має тепер ніяка иньша на цілій Україні-Руси.

М. Г.

Изъ исторіи раскола на Вѣткѣ и въ Стародубѣѣ XVII—XVIII вв., изслѣдованіе М. И. Лилеева, выпускъ I, К., 1895, стор. XII+596.